

CUPRINS

Copilul care visa fotbal	015
Tânărul care juca fotbal	027
Primii ani ca antrenor la Cannes și la Nancy	037
Monaco	051
Japonia	069
O viață la Arsenal	081
Viața mea după Arsenal	145

A

m părăsit Arsenal pe 13 mai 2018.

Clubul acesta a fost viața mea timp de 22 de ani: pasiunea mea, preocuparea mea permanentă. La Arsenal mi-am făcut meseria de antrenor așa cum doream. Am reușit să influențez viața jucătorilor, să imprim un stil de joc și să am parte de victorii frumoase. M-am bucurat de o libertate și de o putere pe care antrenorii nu le mai au astăzi.

După acești ani incredibili, plini de forță, de neuitat, mi-a fost greu să părăsesc clubul, să pierd intensitatea acestei puteri. Arsenal face încă parte din mine: zic „clubul meu“, când vorbesc despre el, chiar dacă acum se află în alte mâini, și mă gândesc la el cu pasiune — la suporterii, la jucătorii aleși, formați, călăuziți, împinși să dea tot ce au mai bun. Jocul și oamenii mă interesează, aceste momente de grație pe care fotbalul îi face să le trăiască pe cei care-l iubesc și-i dăruiesc totul. Meciurile câștigate sunt amintiri prețioase, iar meciurile pierdute, cele pe care nu îndrăznesc încă să le revăd, mă obsedează încă și după atâția ani. Ce-aș fi putut să fac? Ce s-a întâmplat? Toată viața mea a oscilat între dragostea pentru victorie și disprețul față de înfrângere.

Sunt un om pasionat, iar pasiunea aceasta nu se va stinge niciodată.

Când am ajuns la Arsenal, englezii nu știau cine eram. Întrebarea *Arsène Who?*⁰¹ revenea fără încetare. Am înțe-

009

les. Eram al treilea antrenor străin din istoria fotbalului englez. Primele două experiențe nu fuseseră fericite. Englezii au inventat fotbalul, precum francezii vinul. Nu-i cerem unui englez să vină la Bordeaux și să facă vin. În 22 de ani, am încercat să fac să triumfe adevărul jocului, adevărul de pe teren. Cunoscusem deja victorii, înfrângeri, decepții, furii nemăsurate, plecări, jucători magnifici, dar nicio altă echipă nu mi-a inspirat atâta pasiune precum aceasta.

Clubul s-a schimbat enorm și eu odată cu el. Odată cu noi, și fotbalul. Fotbalul pe care l-am practicat, condițiile în care mi-am pus în aplicare pasiunea, libertatea de care am dispus, perioada îndelungată petrecută la cârma clubului — toate aproape că au dispărut acum. Nu sunt sigur că un jucător fără club, înainte de 14 ani, fără antrenor, înainte de 19 ani, ar putea să treacă de la campionatul regional în prima ligă și să joace atâtea meciuri, să trăiască atâtea aventuri. Nu mai sunt sigur de nici un antrenor din ziua de azi că ar putea conduce o echipă precum Arsenal și să aleagă tineri cum am făcut-o eu, cu o libertate și un angajament totale. A fost o șansă, un sacrificiu voluntar.

In ultimii ani, fotbalul a cunoscut mari transformări. Unele mă șochează mai mult decât altele.

Internaționalizarea proprietarilor, apariția rețelelor sociale, cu exigențele și cu excesele lor, o singurătate și o presiune tot mai mari, atât ale jucătorului, cât și ale antrenorului, în fața unei expuneri tot mai largi. Fotbalul s-a schimbat mult în privința pregătirilor de meci și a evenimentelor de după, mai ales în privința unei analize raționale a jocului mult mai elaborate. Un lucru nu se schimbă: cele 90 de minute aparțin aceluiași rege — jucătorul.

Europa nu mai este dominată de trei cluburi, ca înainte, Bayern, Real și Barça. Alte echipe au ajuns la nivelul lor.

Analiștii ocupă acum un loc important, de la pauză încă, permițând înțelegerea mai clară a jocului, criteriile obiective de

analiză; înainte, totul era lăsat la latitudinea subiectivității antrenorului. În orice caz, antrenorul rămâne singurul care decide.

Statisticile și știința trebuie să reprezinte o parte din analiza performanței, dar trebuie utilizate cu o cunoaștere aprofundată a jocului. Ultimele studii arată că jucătorii sunt demoralizați de o utilizare prea abundentă a cifrelor, fără îndoială pentru că au impresia că își pierd individualitatea.

Antrenorul, mai mult ca niciodată, este responsabil de rezultat, deși nu are mereu mijloacele de a influența toate deciziile. Comentariile sunt mereu exagerate, în ambele sensuri: de la „Este genial“ la „Habar n-are“...

Însoțim adesea aceste transformări fără să le conștientizăm și rămânem concentrați asupra convingerilor noastre. Dar azi am ieșit din bulă și totul mi se pare mai clar: atacurile nejustificate, comentariile exagerate, singurătatea antrenorului... Citesc *L'Équipe* zi de zi, mă uit la meciuri câte două, trei ore zilnic, ascult și mă întreb în ce sens este corect ce se spune, pentru că s-a întâmplat ce s-a întâmplat, și unde este adevărul jocului? Pot face asta și cu viața mea, cu angajamentele, cu pasiunea.

011

Observ aceste transformări, mă gândesc la ele și, în același timp, fotbalul mi se pare mereu ceea ce este și ce ar trebui să fie: un meci în care se poate întâmpla orice, jucători, 90 de minute, gesturi magnifice, o brumă de noroc, talent, curaj, magie și cel care privește acești oameni jucând, aflat în căutarea unei emoții, a unor amintiri și a unor lecții de viață.

Fotbalul trăiește sub presiunea performanței. Trebuie să știi să iei distanță și să analizezi lucrurile la rece. Ca să se dezvolte, clubul trebuie să se bazeze pe trei criterii: strategie, planificare și aplicare.

Joc de când eram copil. Am cunoscut cluburi de amatori cu jucători și antrenori care practicau un fotbal magnific,

care vibrau pentru toate partidele, care nu vorbeau decât despre fotbal, care puteau traversa Franța la cușetă, la clasa a doua, ca să joace și să revină la Strasbourg la prima oră, unde să-și reia munca în fabrică, fără să se plângă, fără alte așteptări decât să joace și să câștige următorul meci. Se creau legături de viață și antrenorii acelor echipe mi-au fost mentori. Erau pasionați, realiști și știau să-ți transmită dragostea pentru joc.

Să joc este o fericire pentru mine și astăzi. Regăsesc de fiecare dată, la fel ca toți cei care joacă fotbal, la orice nivel, emoțiile din copilărie.

O zi fără un meci de fotbal mi se pare goală. Doar o dată la câteva luni mi se întâmplă să ratez un meci televizat al echipelor mele preferate sau un meci despre care sper să fie interesant. Îmi place să le privesc, pentru că învăț în continuare, gândesc, încerc să progrez în interpretarea jocului și a indicațiilor pe care le poți da jucătorului ca să evolueze. Dar, uneori, în locul aceluia timp sacru, rezervat fotbalului, petrec o seară cu fiica mea, cu prietenii. Înainte, ar fi fost imposibil. Trăiesc momente mai liniștite, când frumusețea îmi sare în ochi: un peisaj, un oraș ca Londra sau Parisul, unde petrec tot mai mult timp.

35 de ani am trăit ca un sportiv de elită, obsedat de pasiunea mea. Nu mergeam la teatru, la cinema, îi neglijam pe cei din jur. Timp de 35 de ani, n-am ratat niciun meci, nicio cupă, niciun campionat, ceea ce a presupus o viață cu o disciplină de fier. Continui să trăiesc așa: mă trezesc la ora 5:30, îmi fac exercițiile, mă antrenez, mănânc și beau, la fel ca foștii mei jucători. Nu mai știu dacă e vorba despre alegere sau obișnuință, însă numai așa știu să trăiesc. Fără asta, cred că aș fi nefericit. Dacă fericirea înseamnă să iubești viața pe care o duci, pot să spun că am fost și sunt fericit.

În toți acei ani, pentru mine au contat doar următorul meci și următorul rezultat. În toți acei ani, n-am vrut decât să câștig. Timpul și gândurile mele erau captivatele acestui obiectiv

unic. Nu eram cu adevărat prezent decât pe teren. Cu ceilalți, cu persoanele dragi, eram adesea cu mintea aiurea. Nu vedeam nimic sau vedeam totul în alb și roșu, în culorile tuturor echipelor pe care le-am antrenat: Nancy, Monaco, Nagoya, Arsenal. Nu vedeam nici frumusețea, nici plăcerea, nici relaxarea. Ideea unei vacanțe, de a petrece ceva timp liber, nu-mi prea venea în minte. Chiar și noaptea visam fotbal. Visam meciurile următoare, sfaturile pe care le puteam da, cei doi-trei jucători de care nu eram niciodată sigur: să-i arunc de îndată în joc, să nu-i rețin, să le calmez frustrările, să continui să-i motivez. Ei erau fantomele mele.

Le spun adesea prietenilor că iarba este unicul meu drog. Iarba peluzei unui stadion plin, care poate schimba destinul unui meci, iarbă de care aveam o grijă maniacală cât am fost la Arsenal și despre care discutam în fiecare dimineață cu grădinarul clubului. Râd de mine, dar așa este. E drogul meu. De când am părăsit Arsenal, am refuzat cluburi unde mă gândeam că n-aș fi putut avea aceeași libertate și aceleași puteri. FIFA mi-a făcut o ofertă pe care am acceptat-o, pentru că este o nouă provocare și o manieră eficientă de a mă gândi la sportul meu, de a lucra în echipă, așteptând, poate, să regăsesc paradisul și infernul meseriei de antrenor.

013

Vreau să împărtășesc ce știu, ce am învățat din joc și din sport, și să transmit celor care-l iubesc, celor care-l cunosc, dar și celor care sunt străini de forța și de frumusețea fotbalului și care se întrebă cum reușim, cum îi purtăm pe oameni spre victorie, ce învățăm din înfrângeri, pentru noi și pentru alții. Mi-ar plăcea să contribui la structurarea jocului nostru în lumea întreagă. Să fac în așa fel încât, indiferent de locul de baștină al unui om, talentul său să fie reperat și dezvoltat.

Astăzi, am alte fantome decât cele ale foștilor mei jucători și alte vise decât meciurile care se apropie.

După sora mea, a murit acum câteva luni fratele meu, Guy. Era mai mare decât mine cu cinci ani. A jucat fotbal înaintea mea și cu el am jucat pentru prima dată: în camera noastră, deasupra bistroului părinților mei, pe străzile din satul nostru și la clubul din Duttlenheim. Sunt visele debuturilor noastre, momente în care totul e în joc, de când eram cel mai mic, însă foarte hotărât. Mă luptam să joc cu fratele meu și cu prietenii lui.

Sunt vise din copilărie, din Alsacia unde sunt mereu acasă și care mi-a croit personalitatea.

Sunt vise în care nu aud vorbindu-se decât alsaciană.

Sunt vise care mă duc acolo de unde a început totul.

Copilul care visa fotbal

Am simțit mereu intensitatea dorințelor mele, dar am ignoram sursa. Fără îndoială că este acolo, în satul alsacian unde am crescut: Duttlenheim, aflat la câțiva kilometri de Strasbourg. Este un sat care azi nu mai există: anii au trecut și totul s-a schimbat. Sunt copilul unui alt secol și dintr-o altă epocă. Străzile pe care le cunoșteam, unde am jucat fotbal prima dată, oamenii care m-au crescut, în mijlocul cărora m-am făcut mare, terenul pe care se jucau meciurile clubului nostru, spiritul care domnea în acele locuri, felul în care creșteau copiii, totul s-a schimbat enorm. Era un sat de agricultori, unde calul era rege. Existau pe atunci trei fierării. Acum nu mai e niciuna.

Vin din lumea asta, din acest sat ca o insulă și omul care am devenit, jucătorul care am fost, antrenorul, persoana care se gândea doar la fotbal, a fost croită, modelată de spiritul acestor locuri și de oamenii care locuiau acolo. Trăiam într-o lume dominată de cultul efortului fizic.

Pe atunci satul era închis, la fel ca toate celelalte sate alsaciene, și dominat de religie. Bărbații se cunoșteau și-și ziceau pe numele de familie. Noi eram „familia Metz“. Viața se derula între bistrou, școală, biserică, primărie, prăvălii și stadionul aflat la doi kilometri de gară, unde nu mergea nimeni niciodată. De ce să părăsească insula, lumea unde se înțelegeau cu toții? În jurul satului erau câmpuri unde-mi petreceam multă vreme, sfârșitul de săptămână și vacanțele școlare. Acolo am învățat să

ar, să mulg vacile, așa cum făceau bunicii mei și prietenii părinților. Era o lume de țărani, unde forța fizică era respectată și admirată. Bărbații pe care-i știam lucrau pământul, din asta trăiau; eu îi adoram. Trăiau modest, firește. Era o agricultură de subzistență, bazată pe tutun, grâu, secară, sfeclă roșie și cartofi. O agricultură fără tractor — care a ajuns în sat abia când aveam 14 ani, în 1963 — contând pe forța oamenilor și a cailor. Bunicii din partea tatălui aveau un cal. Să ai doi cai era deja semn de avuție.

Erau bărbați duri, taciturni, care mergeau duminica dimineață la slujbă și la bistroul părinților mei, atunci când puteau, care ofereau unui băiat de 14 ani o țigară și un ceas de mână, pentru că la vârsta aceea devenea și el bărbat, după ei, așa că putea renunța la școală și putea să se angajeze la fabrică sau să muncească zi de zi la câmp. Satul era singurul lor orizont. Acolo se legau prietenii, iubiri, acolo munceau, acolo le creșteau copiii.

016

În lumea aceea închisă, noi, copiii, eram liberi, nu ne era niciodată teamă, aveam încredere unii în alții. Prostiile noastre, greșelile noastre erau raportate de radio-șanț și pedepsite imediat. Religia ne dădea o idee precisă despre drepturi, morală și adevăr. Noi, copiii satului, eram mereu împreună, creșteam pe stradă și pe câmp, dar aveam vise diferite.

Tatăl meu era unul dintre bărbații aceluia sat: un om rațional, cu rădăcini adânci, muncitor îndârjit și religios. De o bunătate și o înțelegere profunde. Mi-a trasat un drum cu valori care mi-au oferit o forță incredibilă în fața încercărilor și a celor mai crunte trădări. Făcuse parte din acei numeroși „în ciuda noastră”, cei care fuseseră înrolați forțat pentru a se lupta alături de germani împotriva țării lor. Nu ne povestea niciodată despre război, dar i-am admirat mereu curajul, știind prin ce încercări teribile trebuie să fi trecut. M-am născut după război, pe 22 octombrie 1949, și copilăria mea a fost impregnată, ca a tuturor

copiilor din regiune, de climatul postbelic, tragedia trăită de toate familiile.

Tata lucrase pentru Bugatti de la 14 la 17 ani, apoi în bistrou, cu mama, și în cele din urmă înființase o firmă de piese de schimb. Nu își lua niciodată concediu și n-avea nici măcar o săptămână de vacanță. Ziua lui începea la ora 7, la cafea, apoi muncea în firmă și, după ora 20, continua munca, în bistrou. Acolo se țineau ședințele clubului de fotbal, acolo se afișau rezultatele meciurilor și următoarele partide. În fiecare miercuri seara, comitetul clubului fondat în 1923 se reunea la bistrou, pentru meciul de duminică. Văzându-ne că jucăm mereu și simțind că eram pasionați și nu ne descurcam rău, tata formase o echipă de tineret, unde am început fratele meu și cu mine.

Tata iubea fotbalul, fără discuție, chiar dacă nu o spusese niciodată. I se părea o plăcere care anima satul, cu lupte frumoase, o distracție, însă nu era, ca pentru alți bărbați din sat, un vis permanent, o pasiune care-i ocupa tot timpul. El și mama mea n-au visat niciodată să devin fotbalist; era de neimaginat. Nici fratele meu. El era talentat, juca mijlocăș ofensiv și fundaș central. Era totul bine și totuși lipsea ceva — o cheie, un declic, o credință. Pentru ei toți, fotbalul era o distracție. Punct. Nu o meserie. O meserie înseamnă ceva serios, care să-ți permită să-ți câștigi traiul, și nu era cazul fotbalului.

Îmi amintesc că, de-a lungul anilor, a domnit o ambianță de muncă grea și de distracție, și că le făceam pe ambele la modul cel mai serios.

Când eram copil, eram foarte liber și, adesea, foarte singur. Mama îmi povestea: „Te lăsam în cameră și nu ne ocupam de tine“. Poate că de acolo vine independența mea? Am crescut între școală, câmp, biserică, jucând de când am putut fotbal pe stradă, în curți și în grădini. Jucam la fel ca alți copii, ca fratele meu mai mare, cum făcuseră probabil bărbații

din sat, cum povesteau unchii din partea mamei, dar fotbalul îmi ocupa deja toate gândurile și se transforma, încet, încet, în obsesie.

Cred că este una dintre primele mele amintiri: urmăresc echipa noastră jucând, de la distanță. Privesc cu credință și cu pasiune. Am adus o cărticică de rugăciuni și mă rog pentru victorie, am cinci sau șase ani. Poate că știam, în ciuda vârstei mele fragede, că nu eram prea buni și că ne trebuia un miracol, ajutorul lui Dumnezeu, susținerea credinței mele, ca să câștigăm? Poate că știam, în ciuda vârstei mele fragede și a viselor imposibile, că fotbalul avea să fie unica mea religie, singura mea speranță: un meci câștigat, o victorie, un joc frumos, respectat? Poate că aveam deja această dorință feroce de a câștiga? Ani mai târziu am înlocuit cartea de rugăciuni cu jucătorii buni și cu o pregătire potrivită pentru victorie, cu rațiune mai degrabă decât cu credință.

018 **M**ai am o altă amintire care ilustrează foarte bine această speranță a victoriei. Petreceam adesea multe ore la câmp, cu un țăran care mă lăsa să lucrez cu el sau care se odihnea în timp ce îl ajutam eu. Se numea Adolphe Kocher. Vorbeam despre fotbal, comentam rezultatele dezamăgitoare ale echipei, dezbăteam fază cu fază. Într-o zi s-a prefăcut că era un jucător excelent și că, avându-l în teren, echipa ar fi scos scânteii, că aveam să dobândim în sfârșit recunoașterea. „Vei vedea, micuțule, că voi juca în meciul următor.“ Am așteptat zile întregi meciul, mi-am imaginat cum va juca, am visat golurile pe care avea să le dea. Dar mă mințise: nu a jucat în meciul următor. Totul s-a năruit. Eram un băiețel care voia să câștige cu orice preț, care nu se gândea decât să fie primul.

Bistroul părinților mei era inima vie a orașului. Semăna cu multe alte cărciumi alsaciene: deschis toată săptămâna,

încălzit de o sobă în mijloc, cu vreo 20 de mese, plin de bărbați care beau bere după bere și fumau Gauloises fără filtru și vorbeau fără încetare despre fotbal: despre echipa lor, echipa din satul vecin, echipa pe care urmau să o întâlnească în curând, despre echipa pe care o admirau — Racing Strasbourg, care îi aprindea, îi făcea să fumeze și să bea și mai mult, adeseori să plângă, să se bată, să cadă.

Acest bistrou, Crucea de aur, mi-a fost școală: ascultam conversații, reperam omul care vorbea cel mai tare, cel care mințea, pretențiosul și eficientul, pronosticurile și furiile lor, analizele. Ce conta erau faptele, nu vorbele. Era deja vorba despre o școală de observare a indivizilor și a vieții de grup? Fără îndoială. Nu mi-i amintesc decât pe acei bărbați care vorbeau atât de mult, pe când tata era foarte tăcut. Traversam sala, copil fiind, iar mai târziu am ajuns să servesc acolo, pe la 10-12 ani. Și tot ascultam, observam, încercam să pricep. Faptul că îmi plăceau jucătorii, antrenorii, toți pasionații de fotbal, faptul că îmi plăcea să îi ascult și să ghicesc ce fel de oameni erau, îl datorez și clienților acestui bistrou, consătenii mei. De la ei am reținut fervoarea și am dat deoparte excesul: alcoolul, băutura, violența, tot ce mă speriasse cândva, ce dezgustase copilul care eram. Îmi era dificil să văd oameni pe care-i admiram, clienți de-ai tatei, bând atât de mult, și uneori devenind violenți. Trebuia să-i potolesc. Era impresionant. Dar asta mi-a dat forță și un instinct incredibil.

Când părăseam sala plină de fum, mă duceam la etaj, în apartamentul în care locuiam. Eram o familie, fără să pricep ce însemna cuvântul: părinții mei munceau din zori până-n seară, amândoi, la bistrou, sau mama la bistrou și tata la firma de piese pentru automobile, pe care o înființase la Strasbourg. Începuseră să lucreze la 14 ani. Mama rămăsese orfană de mică. Erau exemple de curaj, de tenacitate, erau niște oameni rezistenți la orice rău, care nu se plâneau. Nu luam niciodată masa împreună și vorbeam rar. Sora mea era

cu zece ani mai mare și fratele meu, cu cinci. Eram cel mic, cel pe care vrem să-l protejăm, dar și pe care-l lăsăm să se descurce singur, care observă și imită și încearcă să crească mai repede.

La fiecare etaj al casei noastre aveam câte un post de observație ideal: invizibil, ascuns, luam aminte la greșelile și excesele celor mari și rețineam ce era mai bun de la ei, experiențele, pasiunile, eforturile încrâncenate. Le înțelegeam curajul vieților simple, modeste, luminoase, ale unor oameni cu vise limitate de teritoriu, care nu puteau pleca. Eram curios și, fără îndoială, nerăbdător să descopăr alte orașe, alte regiuni. Intuiam că trăiam în mijlocul unor oameni care urmau să-și piardă curând modul de viață, obiceiurile, credința din anii '60. Simțeam că voiam să scap, deși urma să port greutatea vinei acelei plecări. Nu era un abandon. Rămânea lumea mea, însă, fără îndoială că părinții mei, fratele meu, sora mea au suferit din cauza îndepărtării mele, a pasiunii aceleia care a schimbat totul. Nu mi-au spus-o niciodată. Erau zgârciți cu complimentele. Nu-și exprimau nici suferințele, și nici reproșurile. Îmi imaginez că pentru fratele meu a fost cel mai greu. Dar am rămas apropiați și, când eram la Arsenal, privea toate meciurile și mă cicălea ca un frate mai mare, când credea că făcusem vreo greșală.

În sat n-aveam mare lucru. Uneori mă întreb dacă pasiunea mea nu s-a născut cumva din această frustrare: lumea aceea mică, acele cuvinte atât de rar schimbate între noi, meciurile pe care le pierdea echipa noastră, terenul care semăna atât de puțin cu terenurile adevărate, precum cel de la Strasbourg, unde mă ducea de două ori pe an un unchi, lacrimile vărsate după fiecare înfrângere. În carieră am întâlnit mulți jucători care fuseseră respinși de sistem, pentru care fotbalul a devenit un vis imposibil și care reveniseră pe ușa principală, precum Giroud, Koscielny, Kanté, Ribéry etc.

Mă gândesc la copilărie și am amintiri foarte clare. Jucam în stradă.

Jucam fără tricou, fără antrenor și fără arbitru. Jocul fără tricou era important, pentru că ne obliga să ridicăm capul și să ne dezvoltăm viziunea periferică, pentru a dobândi una profundă. Fără antrenor, ne permiteam să ne dezvoltăm un joc cu inițiativă. Poate că astăzi am căzut pradă excesului invers?

Formam o echipă la întâmplare sau la dorința celor doi căpitani ai momentului, care erau, adesea, doi dintre cei mai buni jucători.

Eu jucam cu puști de vârsta mea, care mi-au rămas prieteni prețioși, precum Joseph Metz, frații Burel, frații Geistel și Hugues Chales. Semănam, aveam aceeași educație, urmam aceleași coduri. Dar jucam și cu băieți mai mari, de vârsta fratelui meu sau mai mult. Când jucăm cu băieți mai mari, suntem obligați să fim curajoși, vicleni, să nu ne fie teamă. Cu copiii de vârsta mea și cu cei mai în vârstă am înțeles repede că puteam să mă descurc și să mă fac acceptat.

Știam din instinct cine era bun, cine jucase bine, pe cine puteam conta.

Jucam să ne distrăm și asta conta la fel de mult ca victoria.

Meciurile se terminau adesea cu insulte sau cu bătăi. Când ne accidentam, nu aveam înlocuitor, treceam extremă stânga. Trebuia să strângem din dinți.

Ne antrenam, fratele meu și cu mine, în camera noastră, pe drumul din fața casei, în grădina din spatele bistroului, tot timpul. Și totuși, nu ne vorbeam. Mă considera prea mic. Singura cale de a fi cu el era să joc și să joc bine.

Plecam pe jos spre ceea ce ne servea drept stadion și, când întâlneam o echipă din alt sat, mergeam tot pe jos la ei. Treceam dintr-o lume în alta.

Era un fotbal de mici amatori, magnific, liber, voios, pasional, iar meciurile erau uneori întrerupte de dezertarea unuia dintre noi care trebuia să-și facă temele, să meargă la masa de prânz sau la catehism, ceea ce mă înfuria. Era o școală care te învăța să te descurci, să fii tenace, pasional, să faci efort fizic. Îi datorez multe.

Când organizam un turneu de final de sezon, în sat, între patru echipe, preotul binecuvânta echipele, jucătorii se schimbau în bistroul părinților mei, apoi defilau. Era versiunea noastră de campionat mondial. Au urmat multe mari bucurii, dar aceea este gravată în sufletul meu pentru totdeauna.

022 Mă gândesc la povestea spusă de un jucător sârb, pe care-l admiram mult. Probabil că locuise într-un sătuc ca al meu, dar mai sărac, departe de toate, pierdut în peisajul rural iugoslav. Când era mic, unchiul lui îi oferise o minge nouă, albă, magnifică. De teamă să nu o strice, fratele lui și cu el hotărâseră să nu o lase niciodată să cadă pe pământ, să nu joace decât cu capul. Aveau doar o minge și voiau s-o păstreze, să dureze cât mai mult. În timpul unui meci, fusese reperat de un antrenor de la Steaua Roșie Belgrad. A fost recrutat grație calităților pe care i le crease și i le dezvoltase acest tip de joc, aerian. Ce fel de jucător ar fi fost dacă ar fi avut 20 de mingi la dispoziție?

Să nu distrugi mingea primită în dar, să joci mereu, să îți dezvolți calități proprii prin îndârjire și antrenament: îmi plăcea mult povestea asta. Și pentru mine mingea fusese sfântă și a rămas sfântă.

De la acest fotbal am plecat. Dacă aș fi avut părinți pasionați, care să mă încurajeze, dacă aș fi fost, de la vârsta de cinci ani, în școli cu antrenor, dacă aș fi citit toate manualele, aș fi văzut toate meciurile posibile la televizor, ce jucător, ce antrenor aș fi fost? Nu vedeam fotbal la televizor fiindcă nu aveam